

Ενημερωτικό Σημείωμα - Αύγουστος 2017

Η Λέσβος συνεχίζει να αποτελεί το βασικό σημείο αφίξεων μεταναστών/ριών από τα τουρκικά παράλια. Μπορεί να είναι σαφώς λιγότερες από τα προηγούμενα δύο χρόνια, ωστόσο 3917 μετανάστες-ριες είχαν φτάσει στη Λέσβο μέσα στο 2017, μέχρι και τις 2 Αυγούστου¹. Σε αντίθεση με την κυρίαρχη ρατσιστική ρητορική που κάνει λόγο για "οικονομικούς μεταναστες", πάνω από 60% προέρχεται από τις εμπόλεμες περιοχές της Μέσης Ανατολής και του Αφγανιστάν, με περίπου το 1/3 εξ αυτών να είναι παιδιά. Τον τελευταίο μήνα μάλιστα παρατηρείται να μην χρησιμοποιούνται άλλα νησιά ως σημεία εισόδου, όπως η Χίος και η Κως, αλλά τα δίκτυα να κατευθύνουν την συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών/ριών στο πέρασμα της Λέσβου.

Η συνθήκη αυτή τροφοδοτεί όλο και πιο έντονα τις αντιφάσεις στην τοπική κοινωνία. Μεγάλος μέρος της τοπικής οικονομίας, ιδιαίτερα της πόλης της Μυτιλήνης, να είναι άμεσα εξαρτημένο από την υλοποίηση των αντιμεταναστευτικών πολιτικών, και ένα άλλο να προσπαθεί να υποδείξει τη συνθήκη αυτή ως σημείο υποτίμησης άλλων κλάδων. Δημιουργείται έτσι μία σύγκρουση συμφερόντων με την κάθε πλευρά να χρησιμοποιεί όλες τις επιρροές ώστε ασκήσει πολιτικές πιέσεις. Επειδή όμως καμία από αυτές τις μεριές δεν βρίσκεται σε αντίθεση με την ουσία των ίδιων των αντιμεταναστευτικών πολιτικών, το ζητούμενο παραμένει πώς θα συνεχίσουν αυτές να αναπαράγονται, με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Η Κατάσταση στο Κέντρο Κράτησης της Μόριας

Για μεγάλο διάστημα τον προηγούμενο καιρό, οι ντόπιες αλλά και εισαγόμενες αστυνομικές δυνάμεις ανέλαβαν, εκφοβίζοντας τους μετανάστες, να αποτρέψουν την παρουσία τους στο κέντρο της πόλης, ιδιαίτερα κατά τις βραδινές ώρες. Εντεινόμενες περιπολίες με συνεχείς ελέγχους, προσαγωγές και ξυλοδαρμούς αλλάξαν σημαντικά την εικόνα του κέντρου της πόλης. Οι μετανάστες/ριες αναγκάστηκαν επί το πλείστον να αποτραβηχτούν στο κέντρο κράτησης της Μόριας και το δημοτικό καταυλισμό του Καρά Τεπέ και να κυκλοφορούν στην πόλη για τα πλέον απαραίτητα.

Από το κέντρο κράτησης της Μόριας, μετά και από τις παρεμβάσεις που έλαβαν μέρος μέσα στην άνοιξη αυξάνοντας την χωρητικότητά του, απομακρύνθηκαν οι περισσότερες σκηνές, και οι μετανάστες/ριες είτε μεταφέρθηκαν σε άλλους χώρους ή βρήκαν στέγη στα κοντέινερ που τοποθετήθηκαν. Στο κέντρο κράτησης της Μόριας συνεχίζουν να κρατούνται οι νεοαφιχθέντες/σες μετανάστες/ριες, όσοι-ες δεν τους αναγνωρίζετε κάποια «ευαλωτότητα», ασυνόδευτοι ανήλικοι που δεν έχουν μεταφερθεί σε κάποιο από τους ξενώνες, καθώς και οι κρατούμενοι του συστεγαζόμενου Προαναχωρησιακού Κέντρου Κράτησης Αλλοδαπών (ΠΡΟΚΕΚΑ). Σύμφωνα με τις καταγγελίες τους, οι συνθήκες κράτησης παραμένουν πολύ κακές. Η αστυνομική βία και αυθαιρεσία είναι καθησώς, ενώ υπάρχουν συνεχώς καταγγελίες για τα γεύματα που προσφέρονται καθώς και για την καθαριότητα του κέντρου στο οποίο αναγκάζονται και διαμένουν πάνω από 3.000 άτομα. Ανάμεσα τους, όπως προκύπτει και από τις τελευταίες εκθέσεις της Human Rights Watch² αλλά και της ΜΚΟ Γιατροί Χωρίς Σύνορα³ που έχουν πρόσβαση στο χώρο, βρίσκονται πολλοί ασυνόδευτοι ανήλικοι⁴ και άλλες ευάλωτες ομάδες χωρίς να τους παρέχεται κανενός είδους

¹ <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

² <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=892894>

³ <https://msf.gr/magazine/dramatiki-epideinosi-ton-synthikon-gia-toys-aitoyntes-asylo-sti-lesvo>

προστασίας. Επιπλέον, από το Μάιο του 2017, ακόμα και σε περιπτώσεις που τους αναγνωρίζεται από το στάδιο καταγραφής «ευαλωτότητα» είναι εξαναγκασμένοι να παραμένουν στο νησί μέχρι το στάδιο της πρώτης συνέντευξης αντί να τους επιτρέπεται η μετάβαση στην Αθήνα όπως γινόταν στο παρελθόν.

Σημαντικά προβλήματα εντοπίζονται και στην παροχή ιατρικής βοήθειας εντός του κέντρου κράτησης. Από τα τέλη Μαΐου, όταν και έληξε η σύμβαση του υπουργείου με τη ΜΚΟ Γιατροί του Κόσμου, εν αναμονή της ανάληψης της υπηρεσίας από το ΚΕΕΛΠΝΟ, την ιατρική υποστήριξη των μεταναστών που βρίσκονται στο κέντρο έχουν αναλάβει οι ΜΚΟ ERCI και ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός με ολιγομελές προσωπικό.

Περισσότερο από όλα όμως, η μεγαλύτερη ματαίωση για τους μετανάστες/ριες έρχεται από τις πολύ αργές διαδικασίες εξέτασης των αιτημάτων ασύλου και τις μαζικές αρνητικές απαντήσεις που εκδίδονται. Σε αυτό μάλιστα πρέπει να προστεθεί η ελλιπέστατη νομική υποστήριξη που λαμβάνουν οι περισσότεροι-ες. Μετά και την λήξη της σύμβασης γνωστής ΜΚΟ με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, για τις προβλεπόμενες παροχές, οι νομικοί σύμβουλοι που παραμένουν στο κέντρο είναι ελάχιστοι-ες, για να καλυφθούν οι ανάγκες. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι περισσότεροι μετανάστες/ριες να μην ενημερώνονται επαρκώς για τα δικαιώματά τους ως προς τις διαδικασίες αιτήματος ασύλου ή ακόμα χειρότερα προς την προσφυγή κατά των απορριπτικών αποφάσεων, και να βρίσκονται εκτεθειμένοι/ες στις προβλεπόμενες τιμωρητικές διαδικασίες του νομικού πλαισίου.

Η μακρόχρονη αναμονή, καθώς πολλοί-ες έχουν ξεπεράσει τον έναν χρόνο εγκλωβισμού στο νησί, η αβεβαιότητα για το τι θα ακολουθήσει, και η ψυχολογική, σωματική και οικονομική εξάντληση δημιουργούν μία ασφυκτική κατάσταση. Η συνθήκη του κέντρου δεν είναι καθόλου ασφαλής για τους/τις περισσότερους/ες μετανάστες/ριες. Το κέντρο εμφανίζει έντονα τα σημάδια γκετοποίησης με θύματα πάντα τους πιο αδύναμους.

Οργάνωση και αντιστάσεις των μεταναστών-ριών

Μέσα σε αυτές την κατάσταση είναι διάφορες οι προσπάθειες των μεταναστών να οργανωθούν και να αντισταθούν στη συνθήκη που τους έχει επιβληθεί. Οι πτέρυγες του κέντρου κράτησης έχουν κατά κύριο λόγο χωριστεί σύμφωνα με τον τόπο καταγωγής και την ομιλούμενη γλώσσα ενισχύοντας την αίσθηση μικροκοινοτήτων εντός του. Από το χειμώνα, σχεδόν σε όλες τις κοινότητες έχουν επιλεγθεί οι λεγόμενοι «αρχηγοί κοινοτήτων» (Community Leaders), με αρμοδιότητες να λειτουργούν ως διαμεσολαβητές μεταξύ των ατόμων της κοινότητάς τους, αλλά και με τις αρχές.

Ανάμεσα στις κοινότητες δεν λείπουν οι εντάσεις, καθώς πέρα από προϋπάρχουσες εθνοφυλετικές διαφορές, η επιλογή των αρχών να δίνουν προτεραιότητα εξέτασης των αιτημάτων ασύλου σε άτομα προερχόμενα από περιοχές που φέρουν μεγαλύτερη πιθανότητα χορήγησης καθεστώτος προστασίας δημιουργεί ανταγωνιστικά αισθήματα μεταξύ τους.

Μέσα σε αυτή την πραγματικότητα και απέναντι στους κρατικούς εκβιασμούς και την καταστολή, δεν είναι λίγες οι φορές που ομάδες μεταναστών ορθώνουν αντιστάσεις. Οι περισσότερες διαμαρτυρίες έχουν αποδέκτες τις υπηρεσίες ασύλου και συγκεκριμένες ΜΚΟ που λειτουργούν ως τσιράκια των υπηρεσιών. Αποκλεισμοί των γραφείων, φθορές σε εξοπλισμό και μικροεξεγέρσεις αποτελούν τις πιο συνήθεις μορφές διαμαρτυρίας. Στα αιτήματα που εστιάζουν κυρίως στη βελτίωση των συνθηκών διαμονής στο κέντρο κράτησης, στην επίσπευση των διαδικασιών εξέτασης των αιτημάτων ασύλου και ενάντια στις απελάσεις-επαναπροωθήσεις στην Τουρκία, οι

αρχές απαντάνε με όλο και περισσότερη βία. Αποκορύφωμα τέτοιας μορφής καταστολής, υπήρξαν τα γεγονότα μεταξύ 17 και 27 Ιουλίου. Στις διαμαρτυρίες της 18^{ης} Ιουλίου, οι αστυνομικές δυνάμεις του νησιού απάντησαν με ακόμα περισσότερη βία και με τυφλές συλλήψεις. Αποτέλεσμα ήταν ο τραυματισμός δεκάδων μεταναστών/ριών και η σύλληψη και παραπομπή σε δίκη 35 μεταναστών με βαριές διώξεις. Λίγες μέρες μετά (27/07), οι αστυνομικές δυνάμεις συνεπικουρούμενες από επιπλέον προσωπικό που έφτασε στο νησί από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, προχώρησαν σε επιχείρηση «σκούπα» στο εσωτερικό του κέντρου, με τραμπουκισμούς, προσαγωγές και συλλήψεις. Αποτέλεσμα αυτών, ήταν πολλοί-ες μετανάστες-ριες να τρομοκρατηθούν και να εγκαταλείψουν το κέντρο κράτησης, αναζητώντας καταλύματα σε πιο ασφαλή σημεία, ενώ όσοι αναγκάστηκαν να παραμείνουν το κάνουν υπό το φόβο ανάλογης μεταχείρισης.

Τον τελευταίο μήνα, πραγματοποιείται ακόμα μία απεργία πείνας. Στην απεργία που ξεκίνησε στις 29 Ιουνίου συμμετείχαν τα αδέρφια Harash και Amir Hamray, και οι Hussein Kozhin και Bahrooz Arash. Οι A. Hamray, και οι H. Kozhin και B. Arash βρισκόντουσαν έγκλειστοι στο προαναχωρησιακό κέντρο της Μόριας, καθώς τα αιτήματα ασύλου τους είχαν απορριφθεί και στο δεύτερο βαθμό. Παρόλο που έχουν προσφύγει στα διοικητικά δικαστήρια ενάντια στις αποφάσεις αυτές, οι αρχές εξακολουθούν να τους έχουν έγκλειστους για πολλούς μήνες. Μάλιστα τον Amir Hamray είχαν προσπαθήσει να τον απελάσουν ενώ ακόμα εκκρεμούσε η εξέταση της προσφυγής τους. Παράλληλα με τους τρεις προαναφερόμενους ο Harash Hamray πραγματοποιεί απεργία πείνας από τις 30 Ιουνίου στην κεντρική πλατεία της Μυτιλήνης, ως ένδειξη αλληλεγγύης και προσπαθώντας να διαρρήξει το πέπλο αορατότητας που δημιουργεί η απομόνωση της Μόριας για τον αγώνα των συντρόφων του. Η παρουσία του ωστόσο σε δημόσιο σημείο χώρο τον έχει εκθέσει σε συνεχή παρενοχλήσεις από τις τοπικές αρχές αλλά και απειλές από ντόπια φασιστοειδή. Ένα πρώτο θετικό αποτέλεσμα υπήρξε με την απόφαση για άρση της κράτησης του Amir Hamray, στις 21/07. Οι H. Kozhin και B. Arash εγκατέλειψαν την απεργία στις 01/08, καθώς είχαν αρχίσει να εμφανίζονται σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία τους και μετά από διαβεβαιώσεις-υποσχέσεις που έλαβαν από ότι οι διαδικασίες άρσης της κράτησής τους θα προχωρούσαν σύντομα. Ωστόσο ο Harash Hamray, αποφάσισε τη συνέχιση της απεργίας, μέχρι και την οριστική απελευθέρωσή τους.

Παράλληλα τον τελευταίο 1,5 μήνα έχει οργανωθεί συνέλευση μεταξύ μεταναστών-ριών και αλληλέγγυων για ζητήματα που αφορούν LGBTQI+ άτομα. Η συνέλευση προέκυψε ως συνέπεια των καθημερινών απειλών, ξυλοδαρμών και παραβιάσεων που δέχονται μέλη της κοινότητας στο κέντρο κράτησης της Μόριας αλλά και μέσα στην πόλη. Μέσα στις συνθήκες εξαθλίωσης που επιφέρουν οι αντιμεταναστευτικές πολιτικές, τα πατριαρχικά, σεξιστικά στερεότυπα εκδηλώνονται στην πιο βίαιή τους μορφή. Βασικοί στόχοι της συνέλευσης αποτελούν η ενδυνάμωση των μελών της, αλλά και η διεκδίκηση της αναγνώρισης της επικινδυνότητας της κατάστασης που βιώνουν από τις αρμόδιες αρχές. Έχουν ήδη απευθυνθεί στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, με σκοπό να μην τους επιβάλλονται οι διοικητικοί περιορισμοί παραμονής στο νησί και το κέντρο κράτησης της Μόριας, και να μπορούν να μένουν σε ασφαλής ξενώνες ή διαμερίσματα εκτός του νησιού.

Με πάνω από 3.200 νεκρούς στην Μεσόγειο κατά το 2017, και πολλές χιλιάδες εγκλωβισμένους-ες στα διάφορα κέντρα κράτησης στα σύνορα και στην επικράτεια της ευρώπης, είναι φανερό ότι ο πόλεμος κατά των μεταναστών μαίνεται με την ίδια ένταση, και ας χάθηκε από τις οθόνες των καναλιών. Η ελληνική κυβέρνηση ούτως ή άλλως έχει ήδη ανακοινώσει την όξυνση των επιθέσεων της με νέα προαναχωρησιακά, κέντρα κράτησης κλειστού τύπου να κατασκευάζονται στα νησιά αλλά και με τη βίαιη καταστολή των οποιοδήποτε διαμαρτυριών των μεταναστών και των αλληλέγγυων όπως και των υποδομών αυτών.